[2024] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 313 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 683

ਜਸੀਲਾ ਸ਼ਾਜੀ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 3083)

12 ਸਤੰਬਰ 2024

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ,* ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ।

ਹੈੱਡਨੋਟ†

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 22(5) – ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ - ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐੱਸ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ - ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ - ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਧਾਰਾ 22(5):

ਸਥਿਤ: ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਜਾਂ ਪਾਸਿੰਗ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਧਾਰਾ 22(5) ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ

---

*ਲੇਖਕ

ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ। 22(5) – ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅੱਠ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਹੈ - ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਮ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਹਵਾਲਾ ਹਨ, ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ – ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਜੋ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ - ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। 22(5) ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਆਮ, ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ - ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 27/20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ - ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ - ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਣਉਚਿਤ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਉਪਲਬਧ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਪਤਤਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ -ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ

ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ - ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1974 - ਧਾਰਾ 3(1) [ਪੈਰਾ 25, 33, 36, 39, 40, 42, 44, 58, 63, 68-72]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 22(5) - ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ - ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਸਥਿਤ: ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖੋਹਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ - ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਕਰਨ - ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਧਾਰਾ 22 (5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 32]

ਨਿਆਂਇਕ ਪਾਬੰਦੀ - ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ - ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸੰਬੰਧਿਤ - ਉਲੰਘਣਾ:

ਸਥਿਤ: ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਬਰਤਰਫ਼ ਹੈ - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ –ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ 'ਮੰਨ-ਤੋੜ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ - ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚੇ। [ਪੈਰਾ 65-67]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅਮੀਨਾ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [2023] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 958: (2023) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 587; ਐਮ. ਅਹਿਮਦਕੁੱਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [1990] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 209: (1990) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1; ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2000) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 170; ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਹਕੀਮ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2005) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 70; ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁੱਲਾ ਕਾਧਰ ਬਾਚਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2008] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1099: (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 333; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਣੂ ਭੰਡਾਰੀ [2008] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 582: (2008) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 348; ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 416; ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1982] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1010: (1981) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481; ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1982] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 522: (1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 43; ਅਸਲਮ ਅਹਿਮਦ ਜ਼ਹੀਰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 415: (1989) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 277; ਬੀ. ਅਲਾਮੇਲੂ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1995) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 306; ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1975) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 545; A. ਸੌਕਥ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [2000] ਸਹਾਇਤਾ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 48 : (2000) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 148; ਐੱਲ.ਐੱਮ.ਐਸ. ਉਮੂ ਸਲੀਮਾ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਬੀ. ਗੁਜਰਾਲ [1981] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 647 : (1981) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 317– ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1974।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 22(5); ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਣਾ; ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ; ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਵਾਧਾ; ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ; ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਆਮ, ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਪਹੁੰਚ; ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ; ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ; ਨਿਆਂਇਕ ਕਟੌਤੀ; ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3083 2024

ਕੇਰਲ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 04.03.2024 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਡਬਲਯੂਪੀਸੀਆਰਐਲ ਨੰਬਰ 1271 ਆਫ਼ 2023

ਜਸੀਲਾ ਸ਼ਾਜੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਸ਼ਿਨੇਜ ਕੇ. ਨਾਰਾਇਣਨ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪਜ਼ੰਗਨਤ, ਆਬਿਦ ਅਲੀ ਬੀਰਨ, ਕੇ. ਰਾਜੀਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਵੇਦਿਤਾ ਆਰ. ਮੈਨਨ, ਪ੍ਰਣਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਆਦਿਤਿਆ ਵਰਮਾ, ਤਰੁਣ ਕੁਮਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ

ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਸਿਧਾਰਥ ਸਿਨਹਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਆਦਿਤਿਆ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ, ਵਕੀਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਐਪਿਸਰਿਲ ਕੋਚੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਜੀ (ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ.) ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ,1 ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। 4 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 1271 ਆਫ਼ 2023, 2 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1974 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. 31 ਜੁਲਾਈ 2024 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ; ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 4 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2023 ਦਾ ਨੰਬਰ 1271, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ (ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ), ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਯੂਨਿਟ, ਕੇਂਦਰੀ ਆਰਥਿਕ ਖੁਫੀਆ ਬਿਊਰੋ, ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, ਮਾਲੀਆ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 5 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 28 ਨਵੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ, (ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ) ਵਿੰਗ, ਕੇਂਦਰੀ ਆਰਥਿਕ ਖੁਫੀਆ ਬਿਊਰੋ, ਮਾਲੀਆ ਵਿਭਾਗ, ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼।

---

1. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਡਿਟੇਨੂ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2 "ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ"

3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਡਿਟੇਨਸ਼ਨ ਆਰਡਰ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ

4 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ " ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ

5 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਡਿਟੇਨਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਵਿੱਤ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 6 ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

3. ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:
3.1 31 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਹੁਕਮ ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
3.2 ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ 2 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਪੂਜਾਪੁਰਾ, ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ, ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
3.3 ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ 6 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।
3.4 ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 12 ਆਧਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:
ਏ) ਫੇਮਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ 20 ਜੂਨ 2023, 11 ਜੁਲਾਈ 2023 ਅਤੇ 17 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਬਿਆਨ;
ਬੀ) 7 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦਾ ਬਿਆਨ;
ਸੀ) ਵਟਸਐਪ ਚੈਟ, ਵੌਇਸ ਕਾਲਾਂ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ 'ਕਾਗਜ਼ੀ ਸਲਿੱਪਾਂ';
ਡੀ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨ 5 ਜੁਲਾਈ 2023 ਅਤੇ 6 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।

3.5 ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਕੇਰਲਾ7 ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

---

6. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

7 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

3.6 ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਯਾਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 28 ਨਵੰਬਰ 2023 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਭਾਵ 2 ਸਤੰਬਰ 2023 ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

3.7 ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ 2023 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 1271 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। 4 ਮਾਰਚ 2024 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.8 ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਹੈ।

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

5. ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਥਿਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਮੀਨਾ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[8] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

6. ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ

---

8. [2023] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 958 : (2023) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 587

ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(i) ਐਮ. ਅਹਿਮਦਕੁੱਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [9]
(ii) ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [10]
(iii) ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਹਕੀਮ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [11]
(iv) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁੱਲਾ ਕਾਧਰ ਬਾਚਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [12] ਅਤੇ
(v) ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਨੂ ਭੰਡਾਰੀ [13]

7. ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ - ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਲਈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਸਨ, ਜਿਸਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11 ਜੂਨ 2024 ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ।

---

9 [1990] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 209 : (1990) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1

10 (2000) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 170

11 (2005) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 70

12 [2008] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1099 : (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 333

13 [2008] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 582 : (2008) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.348

ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ:

(i) ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ;[14]

(ii) ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ;[15]

(iii) ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ;[16]

(iv) ਅਸਲਮ ਅਹਿਮਦ ਜ਼ਾਹਿਰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ;[17]

(v) ਬੀ. ਅਲਾਮੇਲੂ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ;[18]

8. ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਕੋਈ ਅਸਲ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਸਲ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

9. ਸ਼੍ਰੀ ਅਗਰਵਾਲ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ, ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

10. ਸ਼੍ਰੀ ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ

---

14 (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 416

15 [1982] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1010 : (1981) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481

16 [1982] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 522 : (1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 43

17 [1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 415 : (1989) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 277

18 (1995) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 306

ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਚਕਾਰ ਵਟਸਐਪ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਡੀਲਰਾਂ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਹਵਾਲਾ-ਸੌਦੇ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰੀਦ, ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਸ਼੍ਰੀ ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਾਜ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਸਨ।

12. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

13. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 19 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਹਾਇਕ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

14. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀ.ਓ.ਐੱਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 5ਏ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਦੂਜੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਏ. ਸੈਕਥ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[20] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

15. ਸ਼੍ਰੀ ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਆਮ ਜਾਂ ਪਾਸਿੰਗ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਐਲ.ਐਮ.ਐਸ. ਉਮੂ ਸਲੀਮਾ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਬੀ. ਗੁਜਰਾਲ[21] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

---

19 (1975) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 545

20 [2000] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 48 : (2000) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 148

21 [1981] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 647 : (1981) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 317

16. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11 ਜੂਨ 2024 ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰ

17. ਭਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ,

(ਏ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਬੀ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ।

(ਏ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

18. ਐਮ. ਅਹਿਮਦਕੁੱਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ (ਉਪਰਾ), ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“19. ਅਗਲਾ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਗਲਭਾਈ ਮੋਤੀਰਾਮ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1980) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 470: 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 49: (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 852] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਧੀਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਜਾਅਲੀ' ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 22(5) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਦੋ ਹਨ: (1) ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਭਾਵ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ `ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ` ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਰਾਮਚੰਦਰ ਏ. ਕਾਮਤ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 270 : 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 414 : (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1072], ਫਰਾਂਸਿਸ ਕੋਰਲੀ ਮੁਲਿਨ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਸੀ. ਖਾਂਬਰਾ [(1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 275 : 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 419 : (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1095], ਇਛੂ ਦੇਵੀ ਚੋਰੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1980) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 531 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 25 : (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 640], ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਥ ਹੂਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1980) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 525 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 19 : (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 682], ਤੁਸ਼ਾਰ ਠੱਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1980) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 499 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 13], ਲੱਲੂਭਾਈ ਜੋਗੀਭਾਈ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 427 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 463], ਕਿਰੀਟ ਕੁਮਾਰ ਚਮਨ ਲਾਲ ਕੁੰਡਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 436 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 471] ਅਤੇ ਅਨਾ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਡੀ'ਸੂਜ਼ਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [1981 ਸਪੁਰਦ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 53 (1) : 1982 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 131 (1)]

20. ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਹਿਰੂਨਿਸਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 592] ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ 'ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਸੂਚੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਾ ਦੇਣਾ ਘਾਤਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼। ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ [(1982) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 216: 1982 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ.) 695] ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇਣਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 22(5) ਵਿੱਚ ਦਰਜ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੋਹਰੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, (1) ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ 'ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ' ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ 'ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੇਰੀ' ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

20. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

21. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਐਂਡ ਕੇ. ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਐਲ.ਐਮ.ਐਸ. ਉਮੂ ਸਲੀਮਾ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਬੀ. ਗੁਜਰਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ:
(i) ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;
(ii) ਨਾ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ;
(iii) ਆਧਾਰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ; ਅਤੇ
(iv) ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਰੰਗੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੀ।

23. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

24. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐਲ.ਐਮ.ਐਸ. ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੈ। ਉਮੂ ਸਲੀਮਾ (ਉੱਪਰ) ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ:
“5. ....ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਹੈ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, - ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਜਾਂ ਪਾਸਿੰਗ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

25. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ - ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਾਂ ਪਾਸਿੰਗ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਅਧੀਨ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

26. ਅਸੀਂ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"8. ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਕਿ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ
ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ..."

27. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

28. ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਹਕੀਮ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ:

"8. ...ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ-ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।"

29. ਅਬਦੁੱਲਾ ਕਾਦਰ ਬਾਚਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ:

"7. ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖੇ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ), ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ

ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਕਾਪੀਆਂ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਪਲਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

30. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਕਾਪੀਆਂ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਪਲਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਜਿਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ।

31. ਰਾਨੂ ਭੰਡਾਰੀ (ਉੱਪਰ), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“25. ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ਅਜਿਹਾ ਕਰੀਏ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਆਇਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਜੋਏ ਐਡਮਸਨ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਲਾਸਿਕ ਬੋਰਨ ਫ੍ਰੀ ਦੇ ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਗੀਤ ਤੋਂ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ:

“ਆਜ਼ਾਦ ਜਨਮ, ਹਵਾ ਵਗਣ ਵਾਂਗ ਆਜ਼ਾਦ,
ਜਿੰਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਘਾਹ ਉੱਗਦਾ ਹੈ,
ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਜਨਮ।
ਆਜ਼ਾਦ ਜਨਮ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੇਰਦੀ ਹੈ,
ਦੁਨੀਆ ਅਜੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ,
ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ।
ਆਜ਼ਾਦ ਰਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਧਾਂ ਨਹੀਂ,
ਤੁਸੀਂ ਘੁੰਮਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ,

ਇਸ ਲਈ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਆਜ਼ਾਦ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ,
ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ। “

ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਖੋਹਿਆ ਜਾਵੇ।

26. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਰਾਜ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ।

27. ਇਹ ਵੀ ਇੱਕਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਰੋਕਥਾਮ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬੁਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹਨ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

32. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੋਏ ਐਡਮਸਨ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਲਾਸਿਕ "ਬੋਰਨ ਫ੍ਰੀ" ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ - ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ - ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਤੈਅ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਮ ਜਾਂ ਪਾਸਿੰਗ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

34. ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ।

35. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ:

“ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਆਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਭਾਵ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ, ਕੋਚੀ। ਜ਼ੋਨਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਪਾਂਸਰਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

i. 19-06-2023 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਐਪਿਸਰਿਲ ਕੋਚੂ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ। ਸ਼ਾਜੀ @ ਪਯਾਸਮ ਸ਼ਾਜੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ, ਐਪਿਸਰਿਲ ਹਾਊਸ, ਨਾਡੱਕਲ ਪੀ.ਓ., ਏਰਾੱਟੂਪੇਟਾ, ਕੋਟਾਯਮ 686121 ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਪਿਸਰਿਲ ਕੋਚੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਜੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨੇੜਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਲਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ

ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ, 6,70,100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ, 110 35 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਅਤੇ ਬਿਸਕੁਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਸੋਨਾ, 6,08,028.5 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ, 1781 ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਚਾਂਦੀ, 136246.5 ਰੁਪਏ ਦੀ ਗੇਂਦਾਂ ਅਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ, ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ 14,14,375/- ਰੁਪਏ ਹੈ। (ਚੌਦਾਂ ਲੱਖ ਚੌਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤਿੰਨ ਸੌ 75 ਸਿਰਫ਼) ਐਫਐਫਐਮਏ, 1999 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ii. ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਬਿਆਨ ਯਾਨੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. 20.06.2023 ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪਰਚੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਹਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਫਾਰੇਕਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਸਨ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਰੈਕੇਟੀਅਰਾਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕੇਵਾਈਸੀ ਵੇਰਵੇ, ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਚਲਾਨ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਰੈਕੇਟੀਅਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ; ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਇਹਨਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼` ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਾਰੇਕਸ ਡੀਲਰਾਂ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਟਯਮ ਵਿਖੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਤੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਬੇਹਿਸਾਬ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

iii. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਨੇ 07.07.2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. ਯਾਨੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. ਵਿਚਕਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਚੈਟ, ਵੌਇਸ ਕਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਤੁਹਾਡਾ ਮੋਬਾਈਲ ਜੋ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਨੇ 07.07.2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫੋਨ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਦਰਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਾਜੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਤੁਸੀਂ ਦਫ਼ਤਰ ਆ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਤੋਂ ਐਫਸੀ ਵਸੂਲ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ. ਵੀ ਦੇਵੋਗੇ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਐਫਸੀ ਵੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ; ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 2 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 30 ਲੱਖ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰੱਖਦੇ ਹੋ; ਕਿ ਇਹਨਾਂ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੁਹਾਡੇ 2 ਕਰੋੜ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਏ ਹਨ।

iv. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ। ਪ੍ਰੀਤਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਨੇ 05.07.2023 ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਜੀ - ਜਾਂ ਪਯਾਸਮ ਸ਼ਾਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਏਰਾਟੂਪੇਟਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਜੀ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ - ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਰੰਸੀ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਰ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬੀਨੂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਕਿ - ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਵੇਗਾ; ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਨਕਦੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਗੇ; ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਰ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ; ਕਿ - ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਜਾਂ ਬੀਨੂ ਸ਼ਾਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ; ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੰਡਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਤਾਂ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਲੋਕ, ਜੋ ਸ਼ਾਜੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ; ਕਿ ਇਹ ਲਗਭਗ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਜੀ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ।

v. ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦਾ ਬਿਆਨ 06.07.2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਰੇਸ਼ ਫਾਰੇਕਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2 ਵਾਰ ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਕਿ ਹਰੇਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 20 ਲੱਖ ਤੋਂ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ

ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰੇਸ਼ ਇੱਕ ਪੈਕੇਟ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇ।

vi. ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. ਦਾ ਬਿਆਨ ਯਾਨੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ 11.0.7.2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਡੀਲਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ; ਕਿ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਟਾਯਮ ਵਿਖੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਫਾਰੇਕਸ ਦੇ ਸੁਰੇਸ਼, ਪਰੂਰ ਸ਼ੰਭੂ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ, ਕੋਟਾਯਮ ਤੋਂ ਸਾਈਮਨ, ਆਦਿ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ; ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੇਰਲਾ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ; ਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚੇਨਈ ਤੋਂ ਖਾਦਰ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ ਵੇਚਦੇ ਹੋ; ਕਿ ਕੇਰਲਾ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਮਧੁਰਾਈ ਰਾਹੀਂ ਚੇਨਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਕਿ ਇਹ ਖਾਦਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾਦਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੇਨਈ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਲਾਜ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਜਾਂ ਖਾਦਰ ਦੇ ਲੋਕ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ. ਦੇਣਗੇ; ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਕਿ ਖਾਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤੁਸੀਂ ਅਨਸ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਸੀ; ਕਿ ਖਾਦਰ ਦੀ ਫਰਮ ਚੇਨਈ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਮਾ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਤੁਸੀਂ ਕੇਰਲ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖਾਦਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚੇਨਈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ; ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਦਰ ਸ਼ਾਜੀ, ਅਨਸ ਇਰਾਟੂਪੇਟਾ, ਸਿਰਾਜ ਇਰਾਟੂਪੇਟਾ, ਆਦਿ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਚੇਨਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਹਨ; ਕਿ ਇਹ ਖਾਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰੱਖੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਣਨਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ; ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਗਣਨਾ; ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਪੰਨਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਾਰਤੀ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਦੂਜਾ ਪੰਨਾ ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਉਹ ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ; ਕਿ

1416 ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਭਤੀਜੀ ਫਾਰਿਸ, ਅਗਲੀ ਫੋਟੋ ਅਨਸ ਦੀ ਹੈ ਇਰਾਟੂਪੇਟਾ ਤੋਂ, ਦੋਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਚੇਨਈ ਤੱਕ ਕਰੰਸੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੀਆਂ; ਕਿ ਤੀਜਾ ਪੰਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ 500 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਉਹ ਖਰਾਬ ਹਨ ਨੋਟ, ਕਿ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ 16-6 ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 9,12,167/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮਿਤੀ 16.06.2023; ਕਿ ਅਗਲਾ ਪੰਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ 17.6.2023 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਪਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ.ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਫਾਰਿਸ ਵਜੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ 24,25,750/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਫਾਰਿਸ ਨੇ ਚੇਨਈ ਤੋਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ, ਉਸ ਐਸ.ਆਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ। 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਤੁਸੀਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਟਾਯਮ ਤੋਂ ਚੇਨਈ ਵਿਖੇ ਸੰਗਵੀ ਸਟੀਲ ਨੂੰ ਫਾਰੇਕਸ, ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਰੇਸ਼ ਫੋਰੈਕਸ ਦੇ ਸਟਾਫ ਪ੍ਰੀਥਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ; ਕਿ ਹੈਦਰ 34 ਉਸ 34 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਚੇਨਈ ਤੋਂ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਸਿਰਾਜ 24 ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੇਨਈ ਤੋਂ ਸਿਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੀ ਗਈ ਸੀ।

vii. ਤੁਹਾਡਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਯਾਨੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. 17.07.2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

ਉੱਤਰ 1: ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਵੈਇਸ ਕਾਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈਸ਼ ਮੁੱਲ ਸੀ.ਡੀ-36 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹੈ। ਕਾਲ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਸੀ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਇਹ ਨੰਬਰ ਮੇਰਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ 2: ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੈਸ਼ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਡੀ-37 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹੈ। ਕਾਲ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨੰਬਰ ਮੇਰਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ 3: ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੈਸ਼ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਡੀ-38 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ

ਕਾਲ ਡਿਟੇਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨੰਬਰ ਮੇਰਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ 4: ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਵੈਇਸ ਕਾਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈਸ਼ ਵੈਲਯੂ ਸੀਡੀ-32 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੈਇਸ ਜੋ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹੈ। ਕਾਲ ਡਿਟੇਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨੰਬਰ ਮੇਰਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 5: ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੇਨਈ ਤੋਂ ਖਾਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਰਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ 5: ਮੈਂ ਕੇਰਲ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਪੱਲੀ ਤੋਂ ਮਣੀਕਨਨ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ 6: ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਰਸੀਦ ਹੈ?

ਉੱਤਰ 6: ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ, ਰਸੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

viii. ਅੱਗੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. @ ਪਯਾਸਮ ਸ਼ਾਜੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੇ ਕੈਰੀਅਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਹੈਦਰ ਸ਼ਾਜੀ (ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ) (ii) ਇਰਾੱਟੁਪੇਟਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਸ, (iii) ਇਰਾੱਟੁਪੇਟਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਰਾਜ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੇਨਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਚੇਨਈ ਸਥਿਤ ਰੈਕੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ ਸੌਂਪਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੁਹਾਡੇ ਦਾਖਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਹਨ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੂਰੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ. @ ਪਯਾਸਮ ਸ਼ਾਜੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ix. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਪਿਸਰਿਲ ਕੋਚੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਜੀ @ ਪਯਾਸਮ ਸ਼ਾਜੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਹਵਾਲਾ ਸੌਦੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰੀਦ, ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ।

x. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਦਾ ਅਧਿਆਇ II "ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“3 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ। ਇਸ ਐਕਟ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ-(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਦਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲਈ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ;

(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਾਂ ਨਿਵਾਸੀ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਇੱਕ ‘ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੇਤ) ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ‘ਭੁਗਤਾਨ’ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹਾ ‘ਭੁਗਤਾਨ’ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ਡੀ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲਾ

ਵਿਆਖਿਆ- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲਈ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿੱਲ ਆਫ਼ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਨੋਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ,

ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ 'ਕਰਜ਼ੇ' ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ। 4 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਰੱਖਣਾ, ਆਦਿ। - ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਰੱਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

xi. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 4, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਰੱਖੇਗਾ, ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਐਕਟ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮਾਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਜੁਰਮਾਨਾ (ਐਸ.ਆਈ.ਸੀ.) ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਵਾਧੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ।

xii. ਸ਼੍ਰੀ ਐਪਿਸਰਿਲ ਕੋਚੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਜੀ @ ਪਯਾਸਮ ਸ਼ਾਜੀ ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਨਵੌਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ, ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਹਿਸਾਬ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਪਲੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਵਾਧੇ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹੋ।

2. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਉੱਚ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੈਂ

ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਖਪਾਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1974 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

36. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ 8 ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ।

37. ਧਾਰਾਵਾਂ (iv) ਅਤੇ (v) 'ਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ 5 ਜੁਲਾਈ 2023 ਅਤੇ 6 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਜੀ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬੀਨੂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਵੇਗਾ; ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਨਕਦੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਰ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਜਾਂ ਬੀਨੂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਰਕਮ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਰੇਸ਼ ਫਾਰੇਕਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2 ਵਾਰ ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰੇਸ਼ ਇੱਕ ਪੈਕੇਟ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ।

38. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ 5 ਜੁਲਾਈ 2023 ਅਤੇ 6 ਜੁਲਾਈ 2023 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਦੇ 7 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਬਿਆਨ; ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬਿਆਨ 20 ਜੂਨ 2023, 11 ਜੁਲਾਈ 2023 ਅਤੇ 17 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ; ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ।

39. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਉਕਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਮ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਹਵਾਲਾ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਕਤ

ਬਿਆਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਉਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਤੱਥ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

40. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 5ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੂਜੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ 8 ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਸਪਲਾਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ - ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

41. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸਿੰਗ ਜਾਂ ਆਮ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵੇਲੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

42. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ।

43. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਏ. ਸੈਕਥ ਅਲੀ (ਉਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“27. ...ਧਾਰਾ 5-ਏ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਕਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਅਣ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ [ਫੌਜਦਾਰੀ ਏ. ਨੰ. 170 ਆਫ਼ 1996 ਮਿਤੀ 7-10-1996 (ਹੇਠਾਂ ਪੰਨਾ 163 'ਤੇ ਦੇਖੋ)] ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ ਜੋ 7-10-1996 ਨੂੰ ਕੇ. ਸੱਤਿਆਨਾਰਾਇਣ ਸੁਬੁੱਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [1991 ਸਪੁਰਦ (2) ਐਸਸੀਸੀ 153: 1991 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1013] 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਆਧਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੰਬਰ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਰਾ ਹਨ ਜੋ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੱਥ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 'ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 'ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ (1)(xvi)' ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ' ਤੇ ਧਾਰਾ 5-ਏ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

44. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ - ਕਿ ਪ੍ਰੀਥਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ - ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੈ।
(ਬੀ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ 'ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ' ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ।

45. ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

46. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਗੇ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਤੁਰੰਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਸੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਡੀਜੀ), ਸੀਈਆਈਬੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ/ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 27.09.2023 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ (ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ), ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸੀ.ਈ.ਆਈ.ਬੀ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ/ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ (ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ) ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸੀਈਆਈਬੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਟਰੈਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਕਤ ਆਮ ਪੋਸਟਾਂ ਕਿੱਥੇ ਫਸ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਉੱਠਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

47. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟਰੈਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਧਾਰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11 ਜੂਨ 2024 ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 12 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੈਮੋਰੰਡਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ/ਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

48. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11 ਜੂਨ 2024 ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ।

49. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 22 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

“9. ਪੈਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਵਾਲੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 23 ਫਰਵਰੀ, 1980 ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ 27 ਮਾਰਚ, 1980 ਨੂੰ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਹ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦੇਰੀ ਉਸ ਘੋਰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਨਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵੱਡੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ 23 ਫਰਵਰੀ, 1980 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਊਂਟਰ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

---

22 (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 416

10. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

50. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਉਸ ਘੋਰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ।

51. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਟਿਕਾਊ ਸੀ, ਇਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ/ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਜਲਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ।

52. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਟੱਲ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵਾਈ.ਵੀ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"4. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਫਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬੇਹਿਸਾਬ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੀ ਇੱਕ ਤਸਕਰ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦੀ ਕਬੀਲਾ (ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਵੇਂ ਵਧਦੀ ਹੈ) ਕਿਸੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ, ਅਸਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਲਈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

5. ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ [(1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 321 : 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ.) 441] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਆਮ ਅੰਬਾਲਾਲ ਸਿਰੋਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 346: 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 447] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 11, ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੇ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਾਜਬ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਅਣਗੌਲਿਆ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

53. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਇੱਕ ਤਸਕਰ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕਬੀਲਾ (ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਵੇਂ ਵਧਦੀ ਹੈ) ਕਿਸੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

54. ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਅਣਗੌਲਿਆ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ।

55. ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"13. ....ਦੋ ਟਾਈਮ-ਲੈਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 29 ਜੁਲਾਈ, 1981 ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪੱਤਰ 12 ਅਗਸਤ, 1981 ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜੋ ਕਿ 14 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਟਾਈਮ-ਲੈਗ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਟਾਈਮ-ਲੈਗ ਹੈ, ਤੋਂ

ਸਾਡਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ। ਭਾਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ 29 ਜੁਲਾਈ, 1981 ਦੇ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੁਨੇਹੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ 6 ਅਗਸਤ, 1981 ਦੇ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੁਨੇਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਦਫ਼ਤਰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ, 12 ਅਗਸਤ, 1981 ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਗਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 12 ਅਗਸਤ, 1981 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ 31 ਅਗਸਤ, 1981 ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ 19 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ-ਅੰਤਰਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਲਾਥੀਆ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਰੀ, ਬੇਲੋੜੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੋਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।"

56. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ 19 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ।

57. ਅਸਲਮ ਅਹਿਮਦ ਜ਼ਹੀਰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ 16 ਜੂਨ 1988 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਣਗੌਲਿਆ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 22 ਜੂਨ 1988 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“5. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਕ. ਅਬਦੁਲ ਕਰੀਮ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ। [(1969) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 433] ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 439, ਪੈਰਾ 8)

"ਧਾਰਾ 22(5) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

6. ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਿਦ ਸਕ. ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। [(1973) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 476 : 1973 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 376] ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ‘ਤੇਜ਼ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੰਨਾ 478, ਪੈਰਾ 4)

“ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਇਸਦੀ ਤੁਰੰਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਹਾਰ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ - ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਸਾਡੇ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਹੈ।

7. ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਾਜਬ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ``ਵਾਜਬ ਮੁਹਿੰਮ'' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਾਬੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1980) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 295 : 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 675] ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੰਨਾ 299, ਪੈਰਾ 12)

“'ਵਾਜਬ ਮੁਹਿੰਮ' ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਪ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਕਠੋਰ ਕਾਰਵਾਈ, ਟਾਲਣਯੋਗ ਲਾਲ-ਫੀਤਾਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਲੰਬੀ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

8. ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ [(1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 43 : 1982 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 348] ਅਤੇ ਰਾਇਸੂਦੀਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵੀ ਦੇਖੋ। [(1983) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 537 : 1984 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 16]

9. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਖੋਜ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹਰੇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ

ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ, ਉਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਾਜਬ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ - ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਟਾਲਣਯੋਗ ਦੇਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਢਿੱਲ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਦੇਰੀ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ - ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੇਵੇਗੀ - ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22(5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

10. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਦਲੀਲ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਕੇਸ [(1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 43: 1982 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 348] ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ 29-7-1981 ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਕਾਪੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 12-8-1981 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 49-50, ਪੈਰਾ 12)

"ਜੇਲ੍ਹ ਅਥਾਰਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਚੈਨਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

11. ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਕੇਸ [(1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 43: 1982 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ) 348] ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਇੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ `ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਜਿਸਨੂੰ 16-6-1988 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

12. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ, ਢਿੱਲ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਰਵੱਈਆ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਜਿਸਨੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੁਆਰਾ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਟਾਲਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਦੇਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

58. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਚੋਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੰਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

59. ਅਸਲਮ ਅਹਿਮਦ ਜ਼ਾਹਿਰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬੀ. ਅਲਾਮੇਲੂ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਟੀ.ਐਨ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 3 ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

60. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 27 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਸਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਟਰੈਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਆਮ ਪੋਸਟਾਂ ਕਿੱਥੇ ਫਸੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11 ਜੂਨ 2024 ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

61. 12 ਜੂਨ 2024 ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਅੱਗੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸੀ.ਈ.ਆਈ.ਬੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਨੇ 11 ਮਈ 2024 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਗ੍ਰਹਿ, ਟੀ.ਵੀ.ਪੀ.ਐੱਮ-12 ਰਾਹੀਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ 22 ਮਈ 2024 ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਊਂਟਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 2 ਜਾਂ 3 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 14/15 ਮਈ 2024 ਹੋਵੇਗੀ।

62. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 15 ਮਈ 2024 ਅਤੇ 22 ਮਈ 2024 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਵ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 27 ਦਿਨ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ 20 ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

63. ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

64. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਕਿ ਇਹ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ - ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਿਰਫ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

65. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਆਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
66. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।
67. ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ/ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਕਾਪੀ ਸਪੀਡ ਪੋਸਟ (ਬਕਾਇਆ ਰਸੀਦ) ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਤਾਂ ਜੋ ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

68. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

69. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, 12 ਜੂਨ 2024 ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡੇ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 27/20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

70. ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ। ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

71. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੇਤਰਤੀਬ, ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 9 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 27/20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

72. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;
(ii) 2023 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰ. 1271 ਵਿੱਚ 4 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(iii) ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ (ਸੀ.ਓ.ਐਫ.ਈ.ਪੀ.ਓ.ਐਸ.ਏ) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ 31 ਅਗਸਤ 2023 ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(iv) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ ਅਪੀਸਰਿਲ ਕੋਚੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਜੀ (ਸ਼ਾਜੀ ਏ.ਕੇ.) ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 28 ਨਵੰਬਰ 2023 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(v) ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ)